

DRŽAVNI
ARHIV U
VUKOVARU

ZNANSTVENI SKUP

„Vukovarsko-srijemska županija
– jučer, danas, sutra“

(Vukovar, 23. listopada 2023.)

PROGRAMSKA KNJIŽICA

ZNANSTVENI SKUP
„Vukovarsko-srijemska županija
– jučer, danas, sutra“

Naziv skupa:

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA – JUČER, DANAS, SUTRA

Organizatori i nakladnici:

DRŽAVNI ARHIV U VUKOVARU

INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI IVO PILAR

– PODRUČNI CENTAR VUKOVAR

U ime nakladnika:

Petar Elez, prof., ravnatelj Državnoga arhiva u Vukovaru

Prof. dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar

Programsko-organizacijski odbor:

Dr. sc. Dražen Živić (predsjednik), dr. sc. Ivana Bendra, dr. sc. Sandra Cvikić, Petar Elez, prof., doc. dr. sc. Sandra Mrvica Mađarac, Irena Milobara, doc. dr. sc. Mateo Žanić i dr. sc. Ivana Žebec Šilj

Urednici:

Dr. sc. Dražen Živić

Petar Elez, prof.

Lektura i korektura:

Dr. sc. Tomislav Čužić

Dizajn, grafička priprema i tisak:

Krešendo, Osijek

Pokrovitelj:

Vukovarsko-srijemska županija

Znanstveni skup te grafička priprema i tisak programske knjižice realizirani su zahvaljujući novčanoj potpori Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Vukovarsko-srijemske županije.

DRŽAVNI ARHIV U VUKOVARU

I

INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI IVO PILAR
– PODRUČNI CENTAR VUKOVAR

ZNANSTVENI SKUP

„Vukovarsko-srijemska županija
– jučer, danas, sutra“

(Vukovar, 23. listopada 2023.)

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Vukovar, listopad 2023.

UREDNIČKA RIJEČ

Državni arhiv u Vukovaru i Područni centar Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru, u povodu 30. godišnjice djelovanja Vukovarsko-srijemske županije (1993. – 2023.), organiziraju znanstveni skup naslovljen „Vukovarsko-srijemska županija – jučer, danas, sutra“. Znanstveni skup održava se 23. listopada 2023. godine, u velikoj konferencijskoj dvorani Državnoga arhiva u Vukovaru.

Zamisao organizatora nije bila samo dostojanstveno obilježiti tri desetljeća djelovanja Vukovarsko-srijemske županije nego pokušati znanstvenom argumentacijom rekapitulirati dosadašnje, prepoznati trenutačne i predvidjeti buduće potencijale, rizike, izazove i probleme s kojima se ona suočava danas ili će se neminovno suočiti u budućnosti. Držimo da je znanstvena rasprava o navedenim pitanjima ne samo korisna nego i neophodna u razumijevanju složenih društvenih, gospodarskih i, napose, aktualnih demografskih procesa i trendova u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Pojedinačne teme priopćenja koja će se prezentirati tijekom znanstvenoga skupa, uz *uvodno predavanje*, strukturirane su u četiri cjeline: (1) *Društvene, gospodarske i političke okolnosti osnivanja Vukovarsko-srijemske županije*; (2) *Demografija Vukovarsko-srijemske županije – izazov i/ili prilika?*; (3) *Suvremeni društveni procesi i kvaliteta življenja u Vukovarsko-srijemskoj županiji* te (4) *Mladi, visoko obrazovanje i znanost kao odrednice održivoga razvoja Vukovarsko-srijemske županije*. Govornici na skupu eminentni su hrvatski znanstvenici iz područja društvenih i humanističkih znanosti, odnosno znanstvenih polja sociologije, psihologije, demografije, povijesti, ekonomije, prava, komunikologije i arhivistike, koji dolaze iz uglednih hrvatskih znanstvenih, sveučilišnih i kulturnih institucija i ustanova.

Sigurni smo da će prezentirani rezultati znanstvenih istraživanja, utvrđenih činjenica i spoznaja potaknuti kvalitetnu raspravu i da će ukoričeni zbornik radova, čije se objavljivanje planira u 2024. godini, biti više nego koristan izvor znanja o dosegnutom stupnju razvoja Vukovarsko-srijemske županije, ali i preporuka za ostvarivanje budućega napretka, što je u uvjetima izrazitoga demografskog zaostajanja krucijalna potreba.

Urednici

PROGRAM SKUPA

8:30 – registracija sudionika

9:00 – pozdravne riječi i otvaranje skupa

UVODNO PREDAVANJE

9:30 – 10:00 *Petar Elez* – **Povijesni kontinuitet administrativno-teritorijalne organizacije i uprave na području Vukovarsko-srijemske županije**

I. SJEDNICA – *Društvene, gospodarske i političke okolnosti osnivanja Vukovarsko-srijemske županije* (moderator: Dražen Živić)

10:00 – 10:20 *Boris Bakota* – **Pravni okvir ustrojavanja Vukovarsko-srijemske županije**

10:20 – 10:40 *Mira Kolar* – **Istraženost gospodarske povijesti na području današnje Vukovarsko-srijemske županije do 1945. godine**

10:40 – 11:00 *Ivana Žebec Šilj* i *Hrvoje Pavić* – **Gospodarstvo na području današnje Vukovarsko-srijemske županije u razdoblju 1945. – 1990.**

11:00 – 11:20 *Ana Holjevac Tuković* i *Ante Nazor* – **Stradanje stanovništva Vukovara i ratne štete u gradu tijekom velikosrpske agresije 1991.**

➤ 11:20 – 11:40 – Stanka za osvježenje

II. SJEDNICA – *Demografija Vukovarsko-srijemske županije – izazov i/ili prilika?* (moderator: Ivana Bendra)

11:40 – 12:00 *Dražen Živić* i *Nikola Šimunić* – **Suvremena dinamičko-strukturna obilježja stanovništva (1991. – 2021.) i projekcija broja stanovnika Vukovarsko-srijemske županije do sredine 21. stoljeća**

12:00 – 12:20 *Nenad Pokos*, *Ivo Turk* i *Nikola Šimunić* – **Glavna obilježja prirodno i mehaničkoga kretanja stanovništva Vukovarsko-srijemske županije 2001. – 2021.**

12:20 – 12:40 *Nikola Šimunić, Ivo Turk i Nenad Pokos* – **Prometna dostupnost kao čimbenik demografskoga razvoja Vukovarsko-srijemske županije**

- 12:40 – 13:00 – Rasprava
- 13:00 – 13:45 – Stanka za ručak

III. SJEDNICA – *Suvremeni društveni procesi i kvaliteta življenja u Vukovarsko-srijemskoj županiji* (moderator: Sandra Cvikić)

14:00 – 14:20 *Nataša Drvenkar* – **Razvojni izazovi demografske i strukturne transformacije Vukovarsko-srijemske županije**

14:20 – 14:40 *Andreja Brajša-Žganec i Ljiljana Kaliterna Lipovčan* – **Percepcija socijalne podrške i subjektivna dobrobit stanovnika Vukovarsko-srijemske županije**

14:40 – 15:00 *Mateo Žanić i Geran Marko Miletić* – **Između neangažiranoga familizma i prosocijalnoga obiteljskog osnaživanja. Životne strategije stanovnika Vukovarsko-srijemske županije**

- 15:00 – 15:20 – Stanka za osvježenje

IV. SJEDNICA – *Mladi, visoko obrazovanje i znanost kao odrednice održivoga razvoja Vukovarsko-srijemske županije* (moderator: Mateo Žanić)

15:20 – 15:40 *Ivana Bendra* – **Vukovarsko-srijemska županija: mladi kao potencijal socioekonomskoga razvoja ili prostor koji one-mogućava ostvarenje željenih postignuća mladih**

15:40 – 16:00 *Božo Skoko, Dejan Gluvačević i Marko Kovačić* – **Vukovarsko-srijemska županija kao privlačno mjesto za život i rad mladih**

16:00 – 16:20 *Sandra Mrvica Mađarac i Sanja Gongeta* – **Visoko obrazovanje kao pretpostavka održivoga razvoja na primjeru Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru**

16:20 – 16:40 *Sandra Cvikić* – **Znanstvena produkcija i djelovanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji**

- 16:40 – 17:00 – Rasprava
- 17:00 – Zatvaranje skupa

SAŽETCI PRIOPĆENJA

Petar Elez

Državni arhiv u Vukovaru

POVIJESNI KONTINUITET ADMINISTRATIVNO- TERITORIJALNE ORGANIZACIJE I UPRAVE NA PODRUČJU VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

Autor će u priopćenju dati pregled administrativno-teritorijalne organizacije i uprave na području današnje Vukovarsko-srijemske županije od rane i kasne antike preko srednjovjekovlja i epohe osmanlijske vlasti do suvremenoga doba. Poseban će naglasak pritom biti stavljen na ponovnu uspostavu *Županije sriemske* 1745. godine te na razvoj lokalne i područne (regionalne) uprave i samouprave na području vukovarsko-srijemskoga kraja u razdoblju od 1848. do 1992. godine. Spomenuti razvoj, potaknut ukidanjem feudalnih odnosa i modernizacijom javne uprave u Habsburškoj Monarhiji (Austro-Ugarska Monarhija od 1868. godine), obilježen je pojavom novih teritorijalno-administrativnih kategorija poput općina i kotara te posljednjom velikom reorganizacijom županijske uprave na području Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije iz 1886. godine, ali i specifičnom prilagodbom takva modela uprave novim političkim i društveno-gospodarskim okolnostima nakon 1918. godine (Kraljevina Jugoslavija, Nezavisna Država Hrvatska i socijalistička Jugoslavija).

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, Županija sriemska, modernizacija javne uprave

PRAVNI OKVIR USTROJAVANJA VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

Zakon o područjima županija, gradova i općina (NN 90/1992) donijet je 30. prosinca 1992. godine i njime je određeno postojanje Vukovarsko-srijemske županije. Bilo je potrebno provesti i izbore za predstavnička tijela kako bi sve nove jedinice mogle započeti s djelovanjem. Lokalni izbori održani su 7. veljače 1993. godine za članove županijskih skupština te gradskih i općinskih vijeća. Donošenjem novoga Zakona napušteno je dotadašnje teritorijalno ustrojstvo, pa su na području Vukovarsko-srijemske županije ustrojena četiri grada i 22 općine. Posebnost izbora ogledala se u tomu da je veliki dio županije bio privremeno zaposjednut, pa nije bilo moguće u tim dijelovima provesti izbore. Izbori su održani u slobodnim dijelovima Republike Hrvatske, gdje su za prognanike bila ustrojena posebna biračka mjesta. Središtem Vukovarsko-srijemske županije određen je Vukovar, ali je privremeno sjedište bilo u Vinkovcima. Održavanje drugih lokalnih izbora u travnju 1997. godine bilo je vrlo složeno, budući da su se istovremeno održavali u slobodnom dijelu, ali i na privremeno zaposjednutim područjima u organizaciji UNTAES-a, gdje su u radu gradskih i općinskih izbornih povjerenstava sudjelovali i prognanici. Potpuno i pravo funkcioniranje svih županijskih, gradskih i općinskih tijela bilo je moguće tek završetkom mirne reintegracije 15. siječnja 1998. Tijela Vukovarsko-srijemske županije gotovo su pet godina djelovala izvan svojega sjedišta i susretala se s drukčijim problemima od onih na ostalim dijelovima Republike Hrvatske. Potrebno je napomenuti kako su županije tada bile jedinicama lokalne samouprave i uprave, pa su župan i neki županijski uredi bili ne samo lokalna samouprava nego i predstavnici državne uprave. Rad će prikazati povijesni pregled granica područja koja su danas dijelom Vukovarsko-srijemske županije, razloge određivanja granica između pojedinih lokalnih jedinica, kao i naknadne promjene u statusu pojedinih lokalnih jedinica u županiji. Poseban osvrt dat će se i provedbi lokalnih izbora 1997. godine, odnosno svim teškoćama i problemima koji su se pri tome javljali. Lokalni izbori i konstituiranje lokalnih tijela vlasti bili su preduvjetom uspješne mirne reintegracije i omogućavanja normalnoga djelovanja svih jedinica unutar županije, ali i same Vukovarsko-srijemske županije.

Ključne riječi: teritorijalno ustrojstvo, županije, gradovi, općine, lokalni izbori, Vukovarsko-srijemska županija

Mira Kolar

Zagreb

ISTRAŽENOST GOSPODARSKE POVIJESTI NA PODRUČJU DANAŠNJE VUKOVARSKO-SRIJEMSKÉ ŽUPANIJE DO 1945. GODINE

Vukovarsko-srijemska županija nalazi se na optimalnom putu iz srednje Europe prema Jadranu i kroz povijest to je područje bilo jako privlačno za naseljavanje, a zbog lagana prolaza uz nizinske rijeke lako je za osvajanje, pri čemu su riječni tokovi i dobra zemlja imali značajan utjecaj na taj proces. No prije 19. stoljeća gospodarstvo nije bilo u fokusu promatranja, iako je povijest gospodarstva na području današnje županije izvanredno značajna, od neolitskih kultura preko srednjovjekovnih kultura i naseljavanja Slavena pa do osmanlijskih osvajanja koji su kroz 200 godina cijelo područje prepustili slobodnom rastu šuma, čime je onda nakon oslobođenja od Osmanlija ovo područje postalo privlačno za useljavanje njemačkoga i češkoga stanovništva koje se spuštalo Dunavom i naseljavalo na njegovim obalama, kao i na obalama njegovih pritoka, a tijekom toga vremena infiltrirani su i Vlasi kao pravoslavno stanovništvo. Kapitalizam i industrijalizacija mijenjaju i područje današnje županije. Zadnju četvrtinu 19. stoljeća možemo okarakterizirati nestalnim i burnim vremenom, kada strani kapital nastoji kroz eksploataciju šumskoga blaga na području bivše Brodske pukovnije izvući što veću korist. Otvaranje tvornice za preradu koža Marton u Vinkovcima vjerojatno je imalo utjecaja i na izbor češkoga industrijalca Bate da 1931. odabere Borovo kraj Vukovara za lokaciju svoje velike tvornice obuće. Upravo u tom vremenu javljaju se prvi ekonomski povjesničari. Pravaš Josip Matasović istražuje privredu kao kulturni fenomen, a Vinkovčanin Josip Kozarac analizira uzroke uništavanja slavonske šume. Svećenik Josip Lovretić iz Otoka i dr. Sigismund Čajkovac opisuju život kućnih zadruga, a Josip Cazi i Institut u Slavonskom Brodu posvetili su veliku pažnju istraživanju radničkoga pokreta u ovom kraju. Gospodarska povijest ovoga područja na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće obogaćena je mnogim radovima. Velika je pažnja posvećena i istraživanju sopotske kulture u Vinkovcima i vučedolske u Vukovaru, a među nove, precizne i kvalitetne istraživače treba ubrojiti mr. Zlatka Virca, Ivicu Čosića-Bukvinu iz Vrbanje i brojne druge istraživače koje bih spomenula u široj verziji ovoga rada. Igor Karaman je u vrijeme Domovinskoga rata uspio preko izdavačke kuće Dragutina Feletara objaviti monografiju *Vukovar, vjekovni hrvatski grad na Dunavu*, gdje su povjesničari iznijeli svoja viđenja povijesti Vukovara i okolice, koja su kasnije i upotpunjena novijim radovima. Detaljno

je istraženo provođenje agrarne reforme nakon Prvoga svjetskog rata. Istraživanju šuma posvećena je posebna pozornost kroz poseban Centar HAZU-a u Vinkovcima, dok su druge humanističke i društvene teme obrađene kroz Državni arhiv u Vukovaru te kroz Područni centar Instituta Pilar u Vukovaru.

Ključne riječi: gospodarska povijest, Vukovarsko-srijemska županija, znanstvena istraživanja

Ivana Žebec Šilj

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Hrvoje Pavić

Centar za podunavske studije, Erdut

GOSPODARSTVO NA PODRUČJU DANAŠNJE VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE U RAZDOBLJU 1945. – 1990.

Kraj II. svjetskog rata gotovo je u potpunosti promijenio gospodarsku sliku na području cijele Hrvatske, a tako i današnje Vukovarsko-srijemske županije. Privatno vlasništvo nad agrarnim i industrijskim kompleksima u potpunosti zamjenjuje državno te kasnije društveno vlasništvo. Agrarnom reformom i kolonizacijom nastoji se iskoristiti nastali zemljišni fond podržavljenoga zemljišta te tako naseliti opustjela mjesta i obraditi napuštena zemljišta. Nakon prvih godina stagnacije kreće gospodarski rast za koji su u velikoj mjeri zaslužni agrarni kompleksi nastali na nekadašnjim vlastelinskim imanjima, Vukovarskom i Iločkom vlastelinstvu. Na području današnje Vukovarsko-srijemske županije od ranih 1960-ih godina djelovali su: PIK Vukovar (kasnije VUPIK), IPPK Vinkovci, PK Borinci, ŠPIK Spačva te PPK Županja, koji su industrijskom preradom tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda postavili temelj industrijske proizvodnje u promatranom razdoblju. U izlaganju će detaljnije biti prikazan razvoj ratarstva i vinogradarstva u okviru PIK-a Vukovar, kao i njihov utjecaj na gospodarski rast u cjelini. Osim toga, u fokusu je izlaganja i razvoj ostalih industrijskih grana, naime od Rezolucije Kominforma 1948. godine i posljedičnoga gospodarskog bojkota Jugoslavije, jugoslavenski gospodarski razvoj pokazao je glavne nedostatke sovjetske ekonomije. U potrazi za 'autentičnim socijalizmom' donesen je novi ekonomski sustav (NES) koji je rezultirao samoupravnom ekonomijom 1950-ih. Promjene koje je uveo NES ubrzo su popraćene potragom za poboljšanjem životnoga standarda i konačno usponom potrošačkoga društva. Naime, od sredine 1950-ih godina u saveznim godišnjim planovima, posebice u petogodišnjem planu društvenoga razvitka (1957. – 1961.), sve više dolaze do izražaja dvije opće smjernice: poboljšanje životnoga standarda i povećanje platežne moći radnoga stanovništva. Pritom razvoj teške, bazne industrije nije više bio u fokusu ekonomske politike i gospodarskoga planiranja, već razvoj lake industrije i posljedično povećanje proizvodnje robe široke potrošnje. Stoga će se u izlaganju prikazati i razvoj industrije tzv. široke potrošnje na području današnje Vukovarsko-srijemske županije.

Ključne riječi: agrarna proizvodnja, industrija široke proizvodnje, gospodarstvo, Vukovarsko-srijemska županija, socijalizam.

Ana Holjevac Tuković

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar
Domovinskog rata

Ante Nazor

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar
Domovinskog rata

STRADANJE STANOVNIŠTVA VUKOVARA I RATNE ŠTETE U GRADU TIJEKOM VELIKOSRPSKE AGRESIJE 1991.

U radu će se kratko navesti uzrok stradanja stanovništva Vukovara i razaranja grada tijekom 1991. godine, a potom će se navesti podatci o broju poginulih i ubijenih osoba tijekom velikosrpske agresije na Vukovar 1991. te prikazati podatci o ratnoj šteti nastaloj na području Vukovara tijekom napada na grad i tijekom okupacije. Podatci o broju poginulih i ubijenih osoba obuhvatit će područje tadašnje Općine Vukovar, a procjena ratne štete obuhvatit će uglavnom objekte na području grada Vukovara. Procjena broja smrtno stradalih na području Općine Vukovar tijekom 1991. temeljit će se na podacima iz popisa smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu koji je prikupio Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata u Zagrebu, te na provjeri tih podataka s podacima iz literature u kojoj su navedena imena osoba smrtno stradalih tijekom velikosrpske agresije na Vukovar. Podatci o ratnoj šteti temeljit će se na arhivskom građivu, fondu Državna komisija za popis i procjenu ratne štete. U ovome radu analizirat će se manji segment izravnih ratnih šteta, prije svega ratna šteta na gospodarskim i stambenim objektima, pokretnim kulturnim dobrima i nepokretnoj kulturnoj baštini te povrat oduzete imovine grada Vukovara.

Ključne riječi: velikosrpska agresija, Vukovar, poginuli, ubijeni, ratna šteta

Dražen Živić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Nikola Šimunić

JU Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije

SUVREMENA DINAMIČKO-STRUKTURNA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA (1991. – 2021.) I PROJEKCIJA BROJA STANOVNIKA VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE DO SREDINE 21. STOLJEĆA

Prema rezultatima Popisa 2021. u 5 gradova, 26 općina i 85 samostalnih naselja u Vukovarsko-srijemskoj županiji živjelo je ukupno 143.113 stanovnika (3,7% ukupnoga stanovništva Republike Hrvatske). S obzirom na to da je 1991. u Županiji popisano 231.241 stalni stanovnik (38,1% manje nego 2021.), 2001. 204.768 stanovnika (30,1% manje nego 2021.), a 2011. godine 179.521 stanovnik (20,3% manje nego 2021.), sasvim je razvidno da je prisutna kontinuirana ukupna depopulacija, odnosno međupopisno smanjenje stanovništva. Odras je to dugoročnoga djelovanja niza naslijeđenih remetilačkih čimbenika demografskoga razvoja, kao i aktualnih demografskih trendova u prirodnoj i mehaničkoj dinamici, s vrlo nepovoljnim učincima i na strukturno-demografski razvoj, posebice na uznapredovao proces starenja stanovništva. Na pojavu i produbljenje ukupne depopulacije u suvremenom razdoblju sinergijski su utjecaj imali i brojni nedemografski ili eksterne čimbenici, naročito vezani uz demografske gubitke i posljedice Domovinskoga rata, ekonomsku i socijalnu krizu te opće stanje u hrvatskom društvu kao potisnih čimbenika vanjske emigracije. U radu će se na temelju relevantne popisne statistike analizirati i interpretirati trendovi u brojčanom i strukturnom razvoju stanovništva Vukovarsko-srijemske županije u posljednja tri međupopisna razdoblja (1991. – 2001., 2001. – 2011. i 2011. – 2021.), koja su više nego indikativna i relevantna s obzirom na potrebu znanstvenoga vrednovanja mogućnosti i potencijala demografske održivosti i otpornosti, kako na razini Županije u cjelini tako i na razini jedinica lokalne samouprave (gradovi/općine) i naselja. Ovisno o dinamici objave rezultata Popisa 2021. u radu će se analizirati biološka, ekonomska i obrazovna struktura kao kvantitativne i kvalitativne odrednice demografske održivosti Vukovarsko-srijemske županije. Kako bi se ocijenile perspektive populacijskoga razvoja Vukovarsko-srijemske županije u budućnosti, primjenom adekvatne metodologije izradit će se projekcija broja stanovnika do sredine 21. stoljeća.

Ključne riječi: demografska održivost, demografsko starenje, depopulacija, Vukovarsko-srijemska županija, popisi stanovništva

Nenad Pokos

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Ivo Turk

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Nikola Šimunić

JU Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije

GLAVNA OBILJEŽJA PRIRODNOGA I MEHANIČKOGA KRETANJA STANOVNIŠTVA VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE 2001. – 2021.

Posljednjih godina Vukovarsko-srijemska županija ističe se po veoma nepovoljnim demografskim kretanjima, kako u pogledu ukupnoga kretanja broja stanovnika tako i po njegovim osnovnim sastavnicama, tj. prirodnom i mehaničkom kretanju. U radu su za razdoblje 2001. – 2021. prikazani službeni podatci hrvatske statistike iz kojih proizlazi kako je prirodnim putem Županija izgubila 12.801 stanovnika, odnosno toliko je bilo više umrlih od živorođenih osoba. Tomu je znatno više pridonio pad broja živorođenih nego porast broja umrlih, pa je tako prvih pet godina ovoga stoljeća u prosjeku godišnje rođeno 1990,8 djece, a posljednjih pet promatranih godina svega njih 1273,4. S druge strane, u promatranom razdoblju iz Županije iselio se 29.551 stanovnik više no što se u nju uselilo. Međutim, opće je poznato kako su podatci o vanjskim migracijama još nepovoljniji zbog toga što sve osobe koje se odsele u inozemstvo ne odjave svoje dotadašnje prebivalište. Na to upućuje i podatak kako je u Županiji popisom iz 2021. ustanovljeno 61.655 stanovnika manje nego 2001. godine, dok podatci o prirodnom i mehaničkom kretanju iskazuju da je smanjenje iznosilo 42.352 stanovnika, uz napomenu da se potonji podatak odnosi i za tri mjeseca prije popisa 2001. te četiri mjeseca poslije popisa 2021. jer se popisom utvrđena stanja odnose na dane 31. ožujka 2001. i 31. kolovoza 2021. Kada bi bilo moguće oduzeti podatke za tih sedam mjeseci, razlika bi bila još veća. U radu je također analizirano prirodno i mehaničko kretanje po gradovima i općinama, iz čega proizlazi kako je između 2011. i 2021. od ukupno 31 županijskoga grada i općine samo u Općini Vođinci zabilježeno više živorođenih nego umrlih osoba. U istom razdoblju, sve administrativno-teritorijalne jedinice imale su negativnu migracijsku bilancu, tj. iz svih se gradova i općina više stanovnika odselilo no što se u njih doselilo.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, prirodno kretanje, migracije, depopulacija

Nikola Šimunić

JU Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjske županije

Ivo Turk

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Nenad Pokos

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

PROMETNA DOSTUPNOST KAO ČIMBENIK DEMOGRAFSKOGA RAZVOJA VUKOVARSKO-SRIJEMSKE ŽUPANIJE

Vukovarsko-srijemska županija spada u red hrvatskih županija s najnepovoljnijim demografskim obilježjima. Demografski slom spomenute županije započeo je Domovinskim ratom, od čijih se direktnih i indirektnih posljedica ona nikad nije oporavila. Ratna zbivanja i dugotrajna okupacija krajnje su nepovoljno djelovali na ekonomske prilike, što je dodatno otežavalo demografski oporavak, a poticalo iseljavanje. Vukovarsko-srijemska županija u sklopu Hrvatske ima periferan položaj na istočnoj državnoj granici. Takav je položaj čini „istočnim vratima” Hrvatske i schengenskoga prostora Europske unije, no on nikada nije kapitaliziran, nego je, naprotiv, da sada bio limitirajući čimbenik razvoja. U radu smo istražili prometnu dostupnost naselja Vukovarsko-srijemske županije cestovnim prometom u odnosu na županijsko središte Vukovar u kontekstu njezina utjecaja na promjenu ukupna broja stanovnika i demografsko starenje. Županiju smo podijelili u osam zona vremenske prometne dostupnosti cestovnim prometom u odnosu na Vukovar te smo razmotrili promjenu broja stanovnika po zonama od maksimuma naseljenosti koji je zabilježen 1991. godine do posljednjega popisa stanovništva iz 2021. godine. Na jednak smo način analizirali i razinu ostarjelosti za najnoviji popis iz 2021. Istraživanjem smo utvrdili da je vremenska prometna dostupnost u odnosu na Vukovar djelomično utjecala na intenzitet depopulacije za razdoblje od 1991. do 2021. godine. Sličan je utjecaj vremenska prometna dostupnost imala i na dosegnutu razinu ostarjelosti stanovništva.

Ključne riječi: vremenska prometna dostupnost, depopulacija, starenje stanovništva, Vukovarsko-srijemska županija

RAZVOJNI IZAZOVI DEMOGRAFSKE I STRUKTURNE TRANSFORMACIJE VUKOVARSKO-SRIJEMSKÉ ŽUPANIJE

Hrvatska ekonomska politika usmjerena na mezo i makro segmente te regionalne segmente gospodarstva, dugi niz godina nije bila dovoljno učinkovita u smislu unapređivanja konkurentnosti gospodarskih sektora (i unutar njih, pojedinačnih sektora) i stvaranja poticajne poduzetničke klime koja će biti pogodna za izvozno propulzivne gospodarske djelatnosti te „preskakanje godina (ne)snalaženja i razvojnog lutanja“. Ujedno, dugogodišnji negativni demografski trendovi postavljaju upitnom demografsku sposobnost nacije za materijalnu reprodukciju društva. Nedostatak domaćega kapitala, povećanje plaća u odnosu na stvarno povećanje produktivnosti rada te, prosječno, lošija tehničko-tehnološka osnovica ostavili su trajan negativan trag na konkurentnost ekonomske strukture. I sve je to prisutno uz još uvijek visoke regionalne razlike koje ne konvergiraju dovoljnom brzinom. Zasižno ne postoje jednoznačni i jednostavni „recepti“ koji bi mogli ponuditi rješenje svim regijama, vremenima i uvjetima, ali se s velikom sigurnošću može procijeniti kako bi utvrđivanje jasnih i predvidivih kriterija i okvira za ubrzanu strukturnu transformaciju uvelike olakšala demografska i strukturna transformacija manje razvijenih regija. Nameće se nužnost kreiranja i realizacije instrumentarija regionalne politike, uz postojeći europski, u kojem će se naglasak staviti na jasno strateško pozicioniranje regija prema specifičnim obilježjima regionalne ekonomske strukture i mogućnostima za regionalnu demografsku i strukturnu transformaciju. Regionalna dimenzija industrijske politike odgovor je na te izazove. Nužno je neutralizirati prisutne probleme, poput: 1) stihijskoga planiranja projekata, što disperzira ekonomske efekte i umanjuje ukupan ekonomski doseg projekata, 2) nepostojanja, još uvijek, efikasnoga *top-bottom* i *bottom-up* sustava strateškoga planiranja i mjerljivosti (odgovornosti) koja otežava efikasno provođenje ekonomskih mjera, narušava potencijal za pozitivnu multiplikativnost, ali i narušava povjerenje dionika, 3) još uvijek prisutnoga tradicionalnijeg poimanja politike regionalnoga razvoja, koja ne može osigurati brzu transformaciju regija u inovativne regije te 4) poimanja politike regionalnoga razvoja kao dijela ekonomske politike koja isključivo „spašava“ (engl. *lagging regions*), uz zanemarivanje njezine uloge u transformacijskim procesima svih regija neovisno o

dosegnutom stupnju razvoja i specifičnostima ekonomske strukture regija. Na koji je način moguće neutralizirati navedene probleme i osnažiti gospodarstvo za ubranu demografsku i strukturnu transformaciju Vukovarsko-srijemske županije kako bi se odredila prema uzlaznoj putanji prosperiteta, pokušat će se odgovoriti ovim radom.

Ključne riječi: demografska i strukturna transformacija, regionalna politika, regionalne ekonomske neravnoteže, prosperitet, Vukovarsko-srijemska županija

Andreja Brajša-Žganec

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Ljiljana Kaliterna Lipovčan

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

PERCEPCIJA SOCIJALNE PODRŠKE I SUBJEKTIVNA DOBROBIT STANOVNIKA VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

Najvažnije odrednice subjektivne dobrobiti mogu se podijeliti na osobne i društvene. Posljednjih godina istraživanja pokazuju da je subjektivna dobrobit, operacionalizirana kao procjena sreće i životnoga zadovoljstva pojedinca, više determinirana društvenim odrednicama u odnosu na osobne. Društvene odrednice uključuju temeljne socijalne odnose i osobne društvene mreže, sociokulturnu integraciju, društveni status te širi politički i institucijski kontekst društva (Haller i Hadler 2006), dok osobne odrednice uključuju sociodemografske karakteristike, religioznost i sl. Jedan od načina mjerenja socijalne podrške jest procjena pojedinca o potencijalnoj pomoći koju bi dobio ako mu zatreba od članova obitelji, prijatelja, drugih pojedinaca i/ili institucija. Dosađajna istraživanja subjektivne dobrobiti u Hrvatskoj pokazala su kako stanovnici istočne Hrvatske znatno više procjenjuju zadovoljstvo obiteljskim životom od stanovnika iz ostalih hrvatskih regija. Posebno se to odnosi na mlađe osobe i žene. Od različitih životnih područja, stanovnici Vukovarsko-srijemske županije najzadovoljniji su obiteljskim životom i odnosima s drugim ljudima, a najmanje su zadovoljni životnim standardom i sigurnosti u budućnost, dok se procjene zadovoljstva trenutačnom sigurnošću, zajednicom, postignućima i zdravljem nalaze između tih procjena. Pojedinci koji su zadovoljniji svojim životom i sretniji ljudi više pomažu drugima, no pitanje je primaju li ti isti pojedinci i više podrške iz svoje okoline. Konkretno, zanima nas kakva je povezanost sreće i životnoga zadovoljstva s percepcijom pojedinaca da ako bi zatrebali pomoć zbog ozbiljnoga osobnog ili obiteljskoga problema koliko na nju mogu računati od člana obitelji ili rodbine, prijatelja, susjeda ili druge bliske osobe koja nije član obitelji ili od neke institucije ili organizacije. Zanima nas i jesu li te povezanosti stabilne ili ovise o spolu i dobi stanovnika. Prezentirat će se rezultati zasebnih analiza predikcije sreće i životnoga zadovoljstva na temelju podrške iz različitih izvora na podskupinama ispitanika uz kontrolu sociodemografskih varijabli. Na kraju će se raspravljati o povezanosti percipirane

socijalne podrške iz različitih izvora kao jedne od važnih društvenih odrednica dobrobiti i mjera subjektivne dobrobiti kod mlađih i starijih dobnih skupina, kao i mogućim uzrocima važnosti socijalnih odnosa i socijalne podrške za kvalitetu života pojedinaca.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, socijalna podrška, subjektivna dobrobit, sreća, životno zadovoljstvo

Mateo Žanić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar

Geran Marko Miletić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

IZMEĐU NEANGAŽIRANOGA FAMILIZMA I PROSOCIJALNOGA OBITELJSKOG OSNAŽIVANJA. ŽIVOTNE STRATEGIJE STANOVNIKA VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

Brze društvene promjene utječu ne samo na važnost koja se pridaje pojedinim identitetskim okvirima već i na procjenu građana na koja se i zašto mogu osloniti u kriznim situacijama, kao i odluku koliko će biti društveno angažirani. U tom kontekstu u ovom se radu putem koncepta životnih strategija istražuje važnost koju stanovnici Vukovarsko-srijemske županije pridaju obitelji te društvenim organizacijama i institucijama, kao i njihova spremnost da iskažu solidarnost kroz promicanje općega dobra. Važan poticaj za ovo istraživanje predstavljao je koncept amoralnoga familizma, čije se postojanje u hrvatskom društvu više puta pretpostavljalo, ali se sam pojam nije sustavnije istraživao. Na osnovu provedene klaster analize utvrđeno je kako se stanovnici Vukovarsko-srijemske županije mogu podijeliti na tri grupe: neangažirani familizam, relativna društvena uključenost te prosocijalno obiteljsko osnaživanje. Među tim skupinama utvrđeno je više značajnih razlika uključujući i razliku u povjerenju koje imaju prema ljudima. Zaključuje se da snažno oslanjanje na obitelj može imati različite učinke na aktere tako da na jedan način mogu voditi društvenom osnaživanju, dok s druge strane mogu voditi k društvenoj pasivizaciji. Ovi nalazi pomažu u razumijevanju načina na koje se u suvremenim okolnostima građani nose s društvenim promjenama te donose nešto složeniju sliku društvenoga pozicioniranja u odnosu na ono što se sugeriralo putem koncepta amoralnoga familizma.

Ključne riječi: neangažirani familizam, prosocijalno obiteljsko osnaživanje, amoralni familizam, društveni angažman, socijalno povjerenje, životne strategije

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA: MLADI KAO POTENCIJAL SOCIOEKONOMSKOGA RAZVOJA ILI PROSTOR KOJI ONEMOGUĆAVA OSTVARENJE ŽELJENIH POSTIGNUĆA MLADIH

U proučavanjima tranzicije mladih iz obrazovnog sustava u svijet odraslih i njihova pozicioniranja na tržištu rada najučestaliji je narativ o ljudskom kapitalu u okviru kojega se dimenzija obrazovanja drži ključnom za tumačenje odnosa između zapošljivosti, maksimiziranja zarade i socioekonomskog razvoja određenoga područja. No ovom se pristupu često zamjera da zanemaruje empirijske pokazatelje koji ukazuju na to da, posebice kada je riječ o mladima, povrat od obrazovanja ovisi o mogućnostima zapošljavanja dostupnima na tržištu rada. Na potrebu za uvažavanjem složenosti odnosa između gospodarskoga rasta određenoga područja i obrazovnih ishoda ukazuje Senov pristup sposobnosti koji stavlja naglasak na pojam slobode, odnosno raspon opcija ili mogućnosti koje osoba ima pri postizanju onoga što drži vrijednim i odlučivanju kakav život želi voditi. Taj pristup drži obrazovanje temeljnom sposobnošću koja utječe na razvoj i širenje svih drugih sposobnosti, dakle ne samo kao sredstvo ekonomskoga rasta određenoga područja već i kao sredstvo koje uvelike utječe na sveukupnu dobrobit ljudi i njihovu ulogu za društvene promjene. Promatrajući obrazovanje kao sredstvo za ostvarenje postignuća – željenoga zaposlenja u skladu sa stečenim kvalifikacijama, koje vodi k sveukupnoj dobrobiti mladih, ovo će se izlaganje usmjeriti na pokazatelje koji ukazuju na to koje vanjske čimbenike mladi percipiraju kao one koji im onemogućavaju slobodu izbora željenoga postignuća – zaposlenja u skladu sa stečenim kvalifikacijama (mogućnost sudjelovanja na tržištu rada, stjecanja radnoga mjesta u skladu sa stečenim kvalifikacijama, zadovoljstvo trenutačnim poslom, odnosima na radnom mjestu i visinom plaće). Nepovoljni pokazatelji, osim što negativno utječu na ekonomsku dobit i sveukupnu dobrobit mladih, mogu potencijalno biti i motiv za iseljavanje, odnosno kao reakcija na loše ekonomske prilike, prije svega mogućnost zapošljavanja i adekvatnost radnih uvjeta, moguće je da ti „potencijalni migranti“ neće ostvariti svoj potencijal na području Vukovarsko-srijemske županije, a time ni pridonijeti socioekonomskom razvoju toga područja. Ukazuju li dostupni podaci na navedeno, prikazat će se u ovom

izlaganju temeljem rezultata istraživanja koje je proteklih godina proveo Institut društvenih znanosti Ivo Pilar na području Vukovarsko-srijemske županije (2019. i 2020.), a iz kojih je također moguće pokazati razlikuju li se stavovi mladih o navedenim pitanjima, i to onih koje tek očekuje tranzicija iz obrazovnoga sustava u svijet odraslih i onih koji su već zakoračili u svijet odraslih i zauzeli određene pozicije na tržištu rada.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, mladi, Senov pristup sposobnostima, tržište rada, sloboda izbora

Božo Skoko

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

Dejan Gluvačević

Veleučilište Edward Bernays

Marko Kovačić

Veleučilište Edward Bernays

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA KAO PRIVLAČNO MJESTO ZA ŽIVOT I RAD MLADIH

Mladi, kao posebna društvena skupina, u sociološkoj su literaturi često portretirani kao kreativnija, inovativnija, ali i mobilnija dobna kohorta (Cairns, 2018; Geel, Mazzucato, 2018). Stoga su, zbog svojih društvenih i demografskih karakteristika, važan dio zajednice, ali je ujedno i njihova percepcija zajednice prediktor doprinosa istoj (Ramey, 2018). Iz toga razloga, aspekt percepcije mladih valja uvažiti u brendiranju destinacija i planiranju razvoja lokalnih zajednica. Brendiranje gradova, regija i država najčešće se svodi na turističku promociju, budući da je turizam često najzastupljeniji i najglasniji kanal promocije. Međutim, turizam je tek jedan od faktora koji neku destinaciju čine relevantnom i privlačnom u regionalnom ili globalnom okruženju. Stoga se, pored turističkih atrakcija, često ističu kvaliteta života, dostupnost i razina kulturnih i obrazovnih sadržaja, gospodarski razvoj i mogućnosti zapošljavanja, način upravljanja, ali i otvorenost i mentalitet lokalnoga stanovništva. Svi ti i drugi faktori utječu na stvaranje imidža neke destinacije, a potom i kreiranje brenda. No nerijetko se imidž neke destinacije, u nedostatku relevantnijih informacija, stvara i posredstvom općepoznatih stereotipa i predrasuda. Kako bi određena destinacija premostila i neutralizirala postojeće klišeje, stereotipe i predrasude te kreirala poželjniji imidž, potrebno je stvoriti identitet koji je konkurentan na regionalnom i globalnom tržištu, a kojega Anholt (2009: XX) naziva konkurentnim identitetom. Kako bi konkurentan identitet bio cjelovit, on mora uključivati konkurentnost na razini turizma, gospodarstva, politike, investicija, kulture te ljudi. Koristeći Anholtove koncepte *Šesterokut konkurentnog identiteta*, autori analiziraju potencijale Vukovarsko-srijemske županije u pogledu turizma, privlačenja investicija, radne snage (useljenika) i studenata u županiju te zadržavanja mladih, koji se sve više iseljavaju. S obzirom na navedeno cilj je ovoga rada istražiti koji su elementi *šesterokuta* primijenjenoga na Vukovarsko-srijemsku županiju ključni mladima u kontekstu poželjnosti

županije za rad i život. Kako bismo dobili odgovor na to pitanje, provedene su četiri fokusne grupe, dvije s mladima iz Vukovarsko-srijemske županije i dvije s mladima izvan nje. Takav metodološki dizajn omogućava komparaciju percepcija mladih i bolje razumijevanje segmenata koji mogu imati utjecaj na odluku o brendiranju predmetnoga prostora. Rad tako ne samo da doprinosi akademskoj literaturi brendiranja već može poslužiti i kao smjerokaz lokalnoga razvoja Vukovarsko-srijemske županije.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, konkurentan identitet, brendiranje, mladi

Sandra Mrvica Mađarac

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

Sanja Gongeta

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

VISOKO OBRAZOVANJE KAO PRETPOSTAVKA ODRŽIVOGA RAZVOJA NA PRIMJERU VELEUČILIŠTA „LAVOSLAV RUŽIČKA“ U VUKOVARU

Stanovništvo i njegov ljudski potencijal su jedni od najvažnijih čimbenika razvoja društveno-gospodarskoga života nekoga područja. Uspješnost nekoga gospodarstva u najvećoj se mjeri povezuje sa stupnjem tehnologije, stupnjem razvoja znanosti i kvalitetnom količinom ljudskoga potencijala. Stoga je visoko obrazovanje neizostavan čimbenik održivoga razvoja nekoga područja i države. Odnos između ljudskoga potencijala, emocionalne inteligencije, socijalnoga kapitala i organizacijske produktivnosti karakterizira visoka pozitivna relacija. Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru osnovano je Uredbom Vlade Republike Hrvatske 22. srpnja 2005. godine. Veleučilište u svojem sastavu ima tri odjela (Poslovni, Upravni, Odjel za zdravstvene studije) koja izvode studijske programe stručnih prijediplomskih studija (Trgovina, Upravni studij, Fizioterapija svaki po 180 ECTS bodova) i stručnoga diplomskog studija (Preventivna fizioterapija 120 ECTS bodova). Veleučilištu je za rad ustupljena palača Jirkovsky, zaštićeni spomenik kulture. Na Veleučilištu trenutačno studira oko 1000 studenata. Od početka djelovanja veleučilišne studijske programe je završilo ukupno 2 350 studenata. Na Veleučilištu su ustrojeni ovi centri: Centar za kvalitetu, Centar za cjeloživotno učenje, Centar za sportsku dijagnostiku i rekreaciju i Centar za studentski standard. U okviru projekta „Step up“ ustrojen je Centar za razvoj karijere. Na Veleučilištu djeluje Studentski poduzetnički inkubator u svrhu razvoja poduzetničkih vještina i znanja studenata. Velik je iskorak u području studentskoga standarda izgradnja studentskoga doma kapaciteta 108 kreveta. Veleučilište kontinuirano izgrađuje i razvija ostala područja studenskoga standarda i života, sportske i kulturne aktivnosti studenata, mobilnost studenata, nastavnoga i nenastavnoga osoblja, suradnju s lokalnom zajednicom, stručno-znanstvene aktivnosti (organizacija međunarodnih znanstveno-stručnih konferencija i skupova, samostalno i u partnerstvu s drugim visokim učilištima kao što su „Razvoj javne uprave“, „Fizioterapija u sportu, rekreaciji i wellnesu“, SKEI studentska konferencija i dr.) te financijske i ma-

terijalno-tehničke uvjete i druge pretpostavke neophodne za održivo funkcioniranje Veleučilišta. Veleučilište je nositelj dviju Erasmus+ povelja. Suradnja sa zdravstvenim, gospodarskim, pravnim i drugim subjektima u okruženju, kao i drugim visokoškolskim institucijama značajan je element sveukupnoga djelovanja Veleučilišta. Na temelju sklopljenih sporazuma o suradnji provode se različite aktivnosti, posebice u dijelu izvođenja stručne prakse i uključivanja stručnjaka iz prakse u nastavni proces. Slijedom navedenoga, Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru kontinuiranim je radom postalo prepoznatljiva visokoobrazovna institucija hrvatskoga Podunavlja. Za potrebe rada je provedeno istraživanje putem anketnoga upitnika među studentima Veleučilišta. Cilj je istraživanja spoznati i analizirati mišljenja studenata svih triju studijskih programa o stečenim znanjima za vrijeme studiranja te planovima za budućnost s ciljem uvida koliko djelovanje Veleučilišta pridonosi održivom razvoju Vukovarsko-srijemske županije.

Ključne riječi: Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, visoko obrazovanje, aktivnosti Veleučilišta, istraživanje

Sandra Cvikić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar

ZNANSTVENA PRODUKCIJA I DJELOVANJE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJU

U ovom radu daje se prikaz ustanovljene znanstvenoistraživačke infrastrukture i njezino djelovanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji po završetku procesa mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja. Istodobno se istražuje i znanstvena produkcija visokoobrazovnih i istraživačkih institucija (1998. – 2022.) koja izravno ili neizravno problematizira društveno-političke i gospodarske prilike i fenomene na području Vukovarsko-srijemske županije po završetku Domovinskoga rata. Na temelju istražene tekstualne građe iz različitih izvora (mediji, arhivi, knjižnice) uporabom metodološkoga pristupa sociologije znanja u analizi diskursa (Keller 2013; Keller, Hornidge i Schunemann, 2020) ovaj rad ima za cilj omogućiti sveobuhvatnije razumijevanje procesa proizvodnje znanja o poslijeratnim populacijama, ali i društveno-političkim i gospodarskim procesima koji su oblikovali suvremeni razvoj Vukovarsko-srijemske županije. Dobiveni rezultati interpretirat će se u kontekstu postmodernističkoga razumijevanja suvremene proizvodnje znanja, ali i moći koju institucionalno proizvedeno znanje o istraživanim populacijama ima nad njima samima. Očekuje se u konačnici da će ovo kvalitativno sociološko istraživanje utvrditi u kojoj je mjeri institucionalni okvir, djelovanje i produkcija znanstvenih institucija na području Vukovarsko-srijemske županije stvorila preduvjete za primjenu znanstveno utemeljenih činjenica u županijskim politikama, planovima i strategijama razvoja.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, znanstvena produkcija, znanstvenoistraživačka infrastruktura, razvoj.

ŽIVOTOPISI SUDIONIKA

Dr. sc. **Boris Bakota** redoviti je profesor na Pravnom fakultetu u Osijeku na Katedri upravnog prava i uprave, na kojem je obnašao i dužnost dekana. Prethodno je radio kao tajnik Ureda Vlade Republike Hrvatske za uspostavu hrvatske vlasti na području istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema, te je odlikovan Spomen medaljom Vukovar. Bio je dugogodišnji tajnik i član Upravnoga vijeća Hrvatskoga instituta za lokalnu samoupravu, a član je i Instituta za javnu upravu. Bio je predsjednik i član Upravnoga vijeća ENTO (European Network of Training Organizations for Local and Regional Authorities) pri Vijeću Europe. Član je Grupe neovisnih stručnjaka Vijeća Europe u Strasbourgu za Europsku povelju o lokalnoj samoupravi. Član je Znanstvenoga vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava HAZU-a. Bio je vanjskim članom Odbora za lokalnu i regionalnu samoupravu Hrvatskoga sabora. Član je europske grupe profesora prava životinja (EGALS) *Fellow pri Oxford Centre for Animal Ethics*. Sudjelovao je na mnogobrojnim međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim konferencijama. Područja interesa: lokalna i regionalna samouprava, državna uprava, javna uprava, prava životinja.

Dr. sc. **Ivana Bendra** (rođ. Augustinović) dvopredmetni je studij Kroatologije i Sociologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu završila u lipnju 2006. Doktorirala je na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu u svibnju 2015., obranivši doktorski rad pod naslovom *Religioznost stanovnika Vukovara za vrijeme opsade 1991.* (mentor prof. dr. sc. Vine Mihaljević), čime je stekla titulu doktorice znanosti iz interdisciplinarnoga područja znanosti, znanstvenoga polja kroatologije. U Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar zaposlena je od siječnja 2007. godine, najprije kao znanstvena novakinja/asistentica, a od 2015. godine kao poslijedoktorandica/viša asistentica. U siječnju 2020. izabrana je u znanstveno zvanje znanstvene suradnice iz interdisciplinarnoga područja znanosti, znanstvena polja sociologija i teologija, te je od prosinca 2020. zaposlena na radno mjesto znanstvene suradnice u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar. Od srpnja 2023. voditeljica je Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru. Sudjelovala je kao suradnica na ukupno deset znanstvenih/tržišnih projekata, odnosno kao voditeljica na jednom projektu. Sudjelovala je na ukupno 17 znanstvenih skupova, od čega je 12 sudjelovanja na domaćim znanstvenim skupovima te pet sudjelovanja na međunarodnim znanstvenim skupovima. Također, sudjelovala je i u više aktivnosti popularizacije znanosti, u uredničkom postupku dvaju zbornika znanstvenih radova i jedne znanstvene monografije, recenziranju dvaju znanstvenih članaka te kao članica programsko-organizacijskoga odbo-

ra, u organizaciji deset znanstveno-stručnih skupova. Znanstveni interes prvotno je usmjeren na interdisciplinarni pristup istraživanju uloge religije i religioznosti u suvremenom hrvatskom društvu, posljedice Domovinskoga rata te položaj mladih u suvremenom hrvatskom društvu. Iz spomenutih područja do sada je objavila preko 20 znanstvenih radova te jednu suautorsku knjigu.

Prof. dr. sc. **Andreja Brajša-Žganec** znanstvena je savjetnica u trajnom izboru na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu. Kao redovita profesorica u trajnom zvanju, predaje kolegije iz područja razvojne psihologije i psihologije obrazovanja na više fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te na Hrvatskom katoličkom sveučilištu i Sveučilištu Sjever. Vodila je tri međunarodna znanstvena projekta i jedan domaći te aktivno sudjelovala kao istraživač u provedbi još 11 međunarodnih (EU FP7, HORIZON, COST, EUROFOND, UNICEF) i 25 domaćih znanstvenoistraživačkih i istraživačkih projekata. Trenutačno je voditeljica HRZZ projekta „Dobrobit djeteta u kontekstu obitelji CHILD WELL“. Objavila je četiri znanstvene monografije te tri stručne knjige, osamdeset znanstvenih radova i dvadesetak stručnih radova te desetak stručno-popularnih radova ili prikaza, te sudjelovala na dvjestotinjak međunarodnih i domaćih konferencija. Glavna su područja kojima se bavi zaštitni i rizični čimbenici psihosocijalnoga razvoja djece i adolescenata, uloga obitelji u dječjem razvoju, dobrobit djece, mladih i obitelji, kvaliteta života u obitelji i školi te područja kvalitete života i dobrobiti odraslih. Dobitnica je Državne nagrade za znanost za značajno znanstveno dostignuće i Nagrade „Snježana Biga-Friganović“ Hrvatske psihološke komore te društvenoga priznanja „Marulić: Fiat Psychologia“ Hrvatskoga psihološkog društva. Glavna je urednica časopisa *Društvena istraživanja*.

Dr. sc. **Sandra Cvikić** završila je dvopredmetni dodiplomski studij Engleske književnosti i Sociologije u Kanadi (*University of Western Ontario*) 2001. godine te interdisciplinarni magisterij Suvremenih europskih studija u Velikoj Britaniji (*University of Sussex*) 2004. godine kao stipendistica Ministarstva europskih integracija RH i britanske Vlade. Doktorirala je 2016. godine na interdisciplinarnom doktorskom studiju Kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Od studenoga 2008. godine radi u Područnom centru Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru. Objavila je dvije knjige i više poglavlja u knjigama te radove u znanstvenim časopisima i zbornicima radova u Hrvatskoj i inozemstvu.

Petar Elez, viši arhivist, završio je studij Povijesti i Arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zadru. Zaposlen je u Državnom arhivu u Vukovaru, gdje trenutačno obnaša funkciju ravnatelja Arhiva. Objavio je više stručnih i

znanstvenih radova i priredio više tematskih arhivskih izložbi. Također je bio urednikom i priređivačem više objavljenih arhivskih izvora te sudionikom i suradnikom u organizaciji nekoliko znanstvenih i stručnih skupova.

Izv. prof. dr. sc. **Nataša Drvenkar** zaposlena je na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, na kojem je nositeljica kolegija Hrvatsko i europsko gospodarstvo, kao i kolegija vezanih uz regionalnu ekonomiju, industrijsku politiku i međunarodno okruženje. Dvije akademske godine obnašala je funkciju prodekanice za suradnju s okruženjem, međunarodnu suradnju i projekte. Predsjednica je Povjerenstva za suradnju s gospodarstvom. Bila je članica Radne skupine Predsjednice Republike Hrvatske za izradu smjernica za daljnju fiskalnu decentralizaciju i regionalni razvoj Republike Hrvatske, Radne skupine za konkurentnost i industrijski razvoj te razvoj poduzetništva i obrta te Radne podskupine za potpomognuta i brdsko-planinska područja za izradu Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine. Posebna je savjetnica ministra regionalnog razvoja i fondova EU-a Šime Erlića, za pitanja regionalne politike i regionalnog razvoja. U akademskoj godini 2013./2014. inicirala je i pokrenula projekt dobrovoljnih studentskih stručnih praksi na području pet slavonskih županija u suradnji s Regionalnim uredom HUP-a Osijek, a za što je i Ekonomski fakultet u Osijeku dobio priznanje i poslužio kao inspiracija za projekt Inicijativa privatnog sektora za mlade (EBRD i HUP). Pri tome, projekt se proširio i na ostale sastavnice Sveučilišta. Inicijativu je proširila uspostavom suradnje s pet slavonskih regionalnih koordinatora kako bi studentima praksa bila omogućena i iz područja regionalnoga razvoja i fondova EU-a. Uspješno surađuje s Hrvatskom gospodarskom komorom (stručna podrška publikacijama Županije – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, kao i ostala područja). Organizirala je niz znanstveno-popularnih konferencija (Znanstveni forum, Susret znanosti i gospodarstva) i sudjelovala kao panelist/moderator na konferencijama organiziranim od strane drugih institucija. U 2019. godini dobitnica je nagrade „Croatian Woman of Influence Award“ Mreže hrvatskih žena na temelju nominacije. Jedna je od osnivačica i prva predsjednica Rotary kluba Virovitica. Članica je Hrvatskoga društva ekonomista, *Regional Studies Association* i *European Economic Association*. Udana je i majka dvoje djece.

Doc. dr. sc. **Dejan Gluvačević** je pročelnik Odjela za komunikacije na Veleučilištu Edward Bernays. Predavač je na kolegijima iz područja upravljanja komercijalnim i nacionalnim identitetima i imidžima te projektinoga menadžmenta, a nastavu drži na kolegijima Upravljanje brendovima, Javna diplomacija, Država kao brend, Brendiranje turističkih destinacija, Upravljanje projektima te Osnove menadžmenta. Titulu doktora informacijsko-komunikacijskih znanosti ste-

kao je 2018. godine na temu *Percepcija Europske unije u Republici Hrvatskoj tijekom prve godine članstva (srpanj 2013. – srpanj 2014.)* na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Dio doktorskoga studija proveo je na Sveučilištu u Cádiz (Universidad de Cádiz, Španjolska), gdje je proučavao fenomen španjolske države kao brenda. Godine 2011. diplomirao je kroatologiju (smjer Znanstveni i Nastavni) na Fakultetu hrvatskih studija te novinarstvo (smjer Mediji i odnosi s javnošću). Godine 2013. godine završava specijalistički poslijediplomski studij Odnosi s javnošću na Fakultetu političkih znanosti, kao prvi pristupnik prve generacije. Karijeru u praksi, u području komunikacija započeo je 2010. godine radeći u agencijama za odnose s javnošću i integrirano komuniciranje. Od 2015. godine karijeru razvija i u području turizma te od 2018. godine vodi vlastitu turističku agenciju koja se bavi isključivo *inbound* turizmom. Na području znanosti, ističe se sudjelovanjem u nizu međunarodnih znanstvenih konferencija kao i autorstvom te suautorstvom dvadeset znanstvenih radova iz područja brendiranja destinacija, nacionalnoga identiteta i imidža, međunarodnih odnosa te komunikacije u turizmu. Osim u matičnoj instituciji, predaje kao vanjski suradnik na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu na kolegijima Korporativno komuniciranje te Javna diplomacija i strateško komuniciranje države, kao i na Sveučilištu u Zadru, gdje predaje kolegij Strateško komuniciranje. Član je Hrvatske udruge za odnose s javnošću (HUOJ) te udruga *International Place Branding Association* (IPBA) i *Interpret Europe* (IE).

Doc. dr. sc. **Sanja Gongeta**, prof. struč. stud., zaposlena je na Veleučilištu „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru od 2007. godine i predaje na Upravnom i Poslovnom odjelu kolegije Trgovačko pravo, Pravo okoliša i Transportno pravo i špediciju. Objavila je više od pedeset stručnih i znanstvenih radova iz područja prava društava, trgovačkoga prava i međunarodne ekonomije. U razdoblju od 2016. do 2021. godine je bila voditeljica Centra za cjeloživotno učenje Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, a trenutačno je prodekanica za stručni i znanstvenoistraživački rad i međunarodnu suradnju. Sudjelovala je u brojnim Erasmus+ mobilnostima te bila gost predavač na inozemnim visokoškolskim ustanovama. Članica je uredničkih i znanstvenih odbora međunarodnih znanstvenih časopisa u zemlji i inozemstvu i aktivno je sudjelovala u organizaciji međunarodnih znanstveno-stručnih konferencija. U listopadu 2022. godine na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci izabrana je u naslovno znanstveno-nastavno zvanje docentice. Govori engleski, njemački i poljski jezik.

Doc. dr. sc. **Ana Holjevac Tuković** diplomirala je povijest (1996.) te magistrirala (2004.) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i doktorirala (2012.)

na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. U listopadu 2018. izabrana je u nastavno zvanje docenta i znanstveno zvanje znanstvenoga suradnika u području humanističkih znanosti – polje povijest, a 2020. stječe zvanje arhivsko-ga savjetnika. Po završetku dodiplomskoga studija radila je kao profesorica povijesti u Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu i Općoj gimnaziji u Sesvetama. U prosincu 1996. godine zaposlila se u Hrvatskom državnom arhivu – Odsjeku za suvremeno arhivsko gradivo, gdje je radila do 2006. godine. U razdoblju od 2002. do 2004. sudjelovala je na znanstveno-istraživačkom projektu „Žrtve Drugog svjetskog rata, poračci i Domovinskog rata u Hrvatskom državnom arhivu“. Od 2006. godine zaposlena je u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata. Voditeljica je Odjela za arhivsko gradivo Domovinskog rata. Suradnica je na izdanjima zbirke arhivskog gradiva srpske provenijencije pod naslovom *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990.-1995. dokumenti*. Sudjelovala je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu, sudjelovala je u organiziranju više stručnih predavanja i okruglih stolova te je autorica izložbi posvećenih razdoblju Domovinskoga rata. Urednica je, autorica i suautorica knjiga, kao i znanstvenih i stručnih radova, većinom s problematikom iz suvremene hrvatske povijesti.

Dr. sc. **Ljiljana Kaliterna Lipovčan** je znanstvena savjetnica u trajnom izboru u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu. Doktorirala je iz područja psihologije rada 1989. na Sveučilištu u Zagrebu. Od 1979. do 1992. godine radila je u Laboratoriju za psihofiziologiju rada Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada, a od 1992. radi u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu, gdje je obnašala dužnost pomoćnice ravnatelja od 1999. do 2019. godine. Vodila je pet međunarodnih i 13 nacionalnih znanstvenih projekata te aktivno sudjelovala u provedbi još sedam međunarodnih i 13 nacionalnih projekata. Od 1996. do 2001. bila je glavna i odgovorna urednica časopisa *Društvena istraživanja*. Od 2004. do 2007. i 2011. – 2013. bila je članica Nacionalnoga vijeća za znanost i predsjednica Područnoga znanstvenog vijeća za društvene znanosti, a 2009. – 2013. članica Matičnog odbora za polje psihologije. Od 2010. do 2015. bila je nacionalna predstavica u Odboru COST-a za područje ICOH – „Pojedinci, društvo, kultura i zdravlje“. Godine 2017. imenovana je vanjskim ekspertom za područje „Radni uvjeti i održivi rad“, a 2018. za područje „Kvaliteta života i kvaliteta društva“ zaklade EUROFOUND (Europska zaklada za poboljšanje uvjeta života i rada, Dublin). Dobitnica je Godišnje državne nagrade za znanost RH za 2008. godinu te priznanja „Marulić: Fiat Psychologia“ za osobit doprinos razvoju primijenjene psihologije. Sada je članica Nacionalnoga vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnologijski razvoj RH. Znanstveni su joj interesi iz područja kvalitete života, subjektivnih pokazatelja

dobrobiti, psihofiziologije rada i psihosocijalnih posljedica starenja. Objavila je u suautorstvu dvije monografije, uredila šest zbornika radova te objavila 118 znanstvenih članaka, 10 stručnih i popularnih radova te 14 istraživačkih izvješća. Radovi koje je objavila citirani su 324 puta u bazi WoS (h-indeks=10) i 542 puta u bazi SCOPUS (h-indeks = 13). Aktivno je sudjelovala na 77 međunarodnih i 44 domaćih znanstvenih skupova.

Prof. dr. sc. **Mira Kolar** završila je 1958. studij Arheologije i Povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a 1965. jednopredmetnu Povijest. Radila je u vanjskoj trgovini, a od 1960. u Historijskom arhivu grada Zagreba i onda u Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, položivši i stručni arhivski ispit 1962. godine. Godine 1966. po želji dr. Franje Tuđmana prešla je iz Arhiva Instituta u Znanstveni odjel Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu, gdje je prošla sve znanstvene stupnjeve, od stručnoga suradnika i asistenta do znanstvenoga savjetnika, stekavši i nagradu grada Zagreba za knjigu *Radni slojevi Zagreba 1918. do 1931.* kojom je uvela poduzetnike kao faktor industrijskoga razvoja. Doktorirala je 1978. na temi *Položaj radništva Sjeverne Hrvatske u vrijeme Savske Banovine*. Godine 1988. preuzela je Katedru gospodarske i socijalne povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao redovni profesor te je tamo radila do umirovljenja 2003. godine. Nakon toga još je pet godina predavala hrvatsku povijest devetnaestoga stoljeća na Hrvatskim studijima u Zagrebu. Autorica je bogate bibliografije koja je dobrim dijelom vezana uz Slavoniju, pa je i suautorica velike monografije Igora Karamana o Vukovaru, a objavila je i nekoliko knjiga i članaka vezanih uz gospodarsku i socijalnu povijest Vinkovaca i Vukovara. Bavi se i danas istraživanjem gospodarskih i društveno-socijalnih fenomena na području Hrvatske, a osobito je vezana uz povijest Hrvatske seljačke stranke i Stjepana Radića te povijest obrtništva, a znatno manje uz povijest industrije u doba Austro-Ugarske Monarhije i Kraljevine Jugoslavije te u vremenu NDH. Autorica je velikog broja stručnih i znanstvenih članaka te nekoliko knjiga, a recenzirala je mnogo znanstvenih radova. Dobitnik je Nagrade „Klio“ Povijesnoga društva Hrvatske za životno djelo, a ima i više priznanja i nagrada Koprivničko-križevačke županije, te grada Koprivnice, Križevaca, Virja i Vele Luke na Korčuli. Ima status redovnoga profesora u trajnom zvanju.

Doc. dr. sc. **Marko Kovačić** prodekan je za znanost i međunarodnu suradnju Veleučilišta Edward Bernays i međunarodno prepoznati stručnjak za mlade. Na Bernays je došao nakon gotovo desetljeća rada u zagrebačkom Institutu za društvena istraživanja, gdje se bavio proučavanjem tema iz područja javnih politika i političke sociologije, prvenstveno istraživanjima politika za mlade,

participacije mladih, rada s mladima i građanskoga odgoja i obrazovanja. O tim temama objavio je više od 40 znanstvenih i stručnih radova, a nalaze svojih istraživanja prezentirao je na većem broju domaćih i međunarodnih konferencija. U dosadašnjoj karijeri vodio je i sudjelovao u 30-ak projekata o mladima i obrazovanju hrvatskih i međunarodnih institucija i organizacija. Suosnivač je prvoga akademskog studija o mladima u Hrvatskoj koji se izvodi na Sveučilištu u Rijeci, na kojemu i predaje kolegije koji tematiziraju mlade i obrazovanje. Od 2013. godine sudjeluje u brojnim *policy* procesima koji se tiču mladih. Korespondent je RH za politike za mlade pri Vijeću Europe i Europskoj komisiji, gdje je registriran kao ekspert za mlade tih dvaju tijela, a bio je i prvi nacionalni *Youth Wiki* korespondent pri Europskoj komisiji te jedan od četiriju europskih kuratora za participaciju mladih. Član je i nekoliko europskih ekspertnih skupina na temu mladih, a kao ekspert (bio) je uključen u finsko, njemačko, švedsko i belgijsko predsjedanje EU-om za područje mladih. Obrazovanje uključuje: poslijedoktorsko usavršavanje na Sveučilištu u Grazu, doktorat iz javnih politika sa Sveučilišta u Ljubljani, magisterij iz političke znanosti sa sveučilišta *Central European University* u Budimpešti, drugi magisterij, iz javnih politika, s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i diplomirao politologiju. Bio je gostujući istraživač na sveučilištu *Universitat Pompeu Fabra* u Barceloni, a usavršavao se i na Sveučilištu u Minnesoti. Trenutačno je u zvanjima docenta, znanstvenoga suradnika i predavača u području politologije.

Dr. sc. **Geran-Marko Miletić**, sociolog i znanstveni savjetnik zaposlen je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Bavi se temama iz područja sociologije naselja te sociologije stanovanja, pri čemu je velik doprinos dao istraživanju problematike multilokalnih praksi u suvremenom hrvatskom društvu. Sudjelovao je na tridesetak znanstvenih i stručnih istraživačkih projekata, a na njih sedam bio je i glavni istraživač. Do sada je objavio šezdesetak znanstvenih i stručnih radova.

Doc. dr. sc. **Sandra Mrvica Mađarac**, prof. struč. stud., diplomirala je i magistrirala na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku. Doktorirala je na Sveučilištu Hercegovina, studij Menadžment. Od 2007. godine je zaposlena na Sveučilištu „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, na kojem je obnašala dužnost v.d. dekanice i prodekanice za nastavu. Zaposlena je na Sveučilištu kao profesorica stručnih studija na ekonomskoj grupi predmeta na stručnom studiju Trgovina. Objavila je 76 znanstvenih i stručnih radova. Bila je članicom programskih i organizacijskih odbora i sudionica više znanstveno-stručnih konferencija. Sudjelovala je u brojnim Erasmus+ mobilnostima. Ima izbor u znanstveno zvanje znanstvenoga suradnika u izbornom području 8. interdisci-

plinarna područja znanosti (ekonomija, demografija). Područja su njezina interesa turizam, trgovina, demografija. Govori engleski i talijanski jezik.

Prof. dr. sc. **Ante Nazor** od ožujka 2005. ravnatelj je Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskog rata u Zagrebu. U području humanističkih znanosti – polje povijest ima znanstveno zvanje znanstvenoga savjetnika i znanstveno-nastavno zvanje redovitoga profesora. Nakon što je u jesen 1991. dragovoljno kratko sudjelovao u Domovinskom ratu u 122. đakovačkoj brigadi, 1993. je završio Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – smjer Povijest i Arheologiju, na kojem je i magistrirao (1999.) i doktorirao (2007.). Od 1993. do ožujka 2005. radio je kao nastavnik povijesti i vojne povijesti u novoutemeljenoj Dočasničkoj školi HV „Ante Starčević“ u Jastrebarskom (1993. – 1997.) i na Hrvatskom vojnom učilištu u Zagrebu (1997. – 2005.). Uz to, kao profesor predaje o Domovinskom ratu na sveučilištima u Republici Hrvatskoj, na redovnim i izbornim kolegijima. Sudjelovao je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu, organizirao je više stručnih predavanja i okruglih stolova te izložbi o temama iz Domovinskoga rata. Autor je i suautor nekoliko knjiga te brojnih znanstvenih i stručnih radova – većinom s problematikom iz hrvatske vojne povijesti i Domovinskoga rata. Urednik je više knjiga te autor scenarija za dokumentarni film *Vukovar 1991.*

Hrvoje Pavić, mag. educ., studij Povijesti i Hrvatskoga jezika i književnosti završio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. Apsolvent je poslijediplomskoga doktorskog studija Moderne i suvremene hrvatske povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Kao nastavnik radi u Osnovnoj školi Vijenac u Osijeku, a kao suradnik za marketing i odnose s javnošću u Erdutskim vinogradima u Erdutu. Voditelj je Centra za podunavske studije sa sjedištem u Erdutu. Istražuje gospodarsku povijest i povijest elite Slavonije i hrvatskoga Podunavlja od 18. do 20. stoljeća. Promiče aktivnu poveznicu povijesti i turizma.

Prof. dr. sc. **Nenad Pokos** diplomirao je 1991. na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (smjer Geografija), gdje je i magistrirao 1996. te doktorirao 2000. godine. Od 1992. zaposlen je na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar, a 2023. izabran je u znanstveno zvanje znanstvenoga savjetnika u trajnom zvanju. Objavio je ukupno oko 60 znanstvenih i stručnih radova iz područja demografije, sudjelovao na oko 50 međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova te vodio ili surađivao na 45 znanstvenoistraživačkih projekata. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu nositelj je kolegija Politička geografija na Odsjeku komunikologije te kolegija Stanovništvo

svijeta na Odsjeku sociologije. Na Hrvatskom katoličkom sveučilištu nositelj je kolegija Politička geografija i Demografska obilježja svijeta na Odjelu za sociologiju. Na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu izabran je 2020. u naslovno znanstveno-nastavno zvanje redovitoga profesora. Od 2013. do 2021. bio je predsjednik Znanstvenoga vijeća Instituta Pilar, od 2009. do 2021. član uredništva časopisa *Društvena istraživanja*, a od 2016. do 2020. član Upravno-ga vijeća Instituta za migracije i narodnosti. Trenutačno je član Radne skupine za izradu *Nacrta prijedloga strategije demografske revitalizacije Republike Hrvatske*, a bio je član Radne skupine za demografiju i socijalne politike za izradu *Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine*.

Prof. dr. sc. **Božo Skoko** redoviti je profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, gdje vodi kolegije iz odnosa s javnošću, upravljanja brendovima te javne diplomacije i strateškoga komuniciranja država. Utemeljitelj je poslijediplomskoga specijalističkoga sveučilišnog studija Odnosi s javnošću te bivši predstojnik Odsjeka za strateško komuniciranje i Odsjeka za novinarstvo i odnose s javnošću na istom fakultetu. Gostujući je profesor na doktorskim studijima Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Sveučilišta u Mostaru. Na Veleučilištu Edward Bernays predaje Javnu diplomaciju i odnose s javnošću država te kolegij Hrvatska kao brend. Područja njegovih znanstvenih istraživanja vezana su uz odnose s javnošću, komuniciranje, medije, upravljanje nacionalnim identitetom i imidžom, brendiranje destinacija te međunarodne odnose i javnu diplomaciju. Među prvima se u Hrvatskoj počeo znanstveno baviti fenomenom brendiranja država, odnosno upravljanjem hrvatskim identitetom i imidžom. Doktorirao je (2008.) i magistrirao (2003.) međunarodne odnose na Sveučilištu u Zagrebu. Diplomirao je novinarstvo (1999.), a tijekom studija dva puta je nagrađen Rektorovom nagradom. Tijekom i nakon završetka studija radio je kao novinar i urednik na Hrvatskoj televiziji. Suutemeljitelj je vodeće hrvatske agencije za komunikacijski menadžment Millenium promocija. Kao savjetnik za strateško komuniciranje vodio je mnogobrojne projekte iz odnosa s javnošću, savjetovao je menadžere, političke dužnosnike, korporacije i institucije te vodio projekte brendiranja destinacija u Hrvatskoj i inozemstvu.

Dr. sc. **Nikola Šimunić** završio je preddiplomski (2008.) i diplomski (2010.) studij Primijenjene geografije na Sveučilištu u Zadru, na kojem je i doktorirao (2017.). Izabran je (2018.) u znanstveno zvanje znanstvenoga suradnika. Bio je zaposlen u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar (2012. – 2021.), a od 2021. obnaša dužnost ravnatelja JU Zavoda za prostorno uređenje Ličko-senjske županije. Izvodio je povremeno nastavu kao vanjski suradnik na Odjelu

za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru. U svom znanstvenom radu objavio je više znanstvenih radova te je sudjelovao na više znanstvenih skupova. Temeljna su mu znanstvena područja interesa demografija (opća i regionalna) i geografski-informacijski sustavi (GIS), a u užem smislu bavi se istraživanjem demografskih obilježja (dinamičkih i strukturnih) pojedinih područja te analizama i kartiranjima u GIS (CAD) okruženju. Bavi se i primjenom daljinskih istraživanja. Član je Hrvatskoga geografskog društva i Hrvatske gorske službe spašavanja.

Dr. sc. **Ivo Turk** zaposlen je na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu i izabran je u znanstveno zvanje znanstvenoga savjetnika. Diplomirao je geografiju na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 2001. godine. Magistrirao je 2006., a doktorirao 2010. na istome fakultetu. Bavi se demografijom i socijalnom geografijom. Bio je suradnik na dvama znanstvenim projektima: „Demografski gubitci i posljedice Domovinskog rata“ i „Demografski aspekti urbano-ruralne polarizacije Hrvatske“ (voditelj obaju projekata dr. sc. Dražen Živić). Od 2012. do 2013. bio je izvršni voditelj tržišnoga projekta „Turistički cvijet – kvaliteta za Hrvatsku“. Bio je voditelj projekta „Croatia Maymester Study Abroad“, čiji su nositelji Institut Ivo Pilar i *University of Georgia* iz SAD-a. Autor je 42 znanstvena rada i jedne znanstvene autorske knjige.

Dr. sc. **Mateo Žanić**, sociolog, zaposlen je kao viši znanstveni suradnik u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar. Godine 2019. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, gdje predaje kolegije Sociologija grada i Sociologija svakodnevnog života. U svom znanstvenom radu objavio je jednu autorsku knjigu, dva poglavlja u knjizi te dvadesetak znanstvenih radova. Suradivao je na više znanstvenih projekata te je bio voditelj dvaju znanstvenih projekata. Dva puta bio je predsjednik programsko-organizacijskih odbora znanstveno-stručnih skupova, a od 2019. do 2023. godine obnašao je funkciju voditelja Područnoga centra Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru. Područja njegova znanstvenoga interesa obuhvaćaju sociologiju kulture, sociologiju prostora te historijsku sociologiju.

Dr. sc. **Ivana Žebec Šilj**, povjesničarka, diplomirala je i doktorirala na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Bavi se nacionalnom poviješću u međuratnom razdoblju i ekonomskom poviješću. Autorica je jedne monografije i urednica brojnih zbornika radova. Rezultate svojih istraživanja pretežno predstavlja na međunarodnim znanstvenim skupovima nastojeći podignuti

vidljivost nacionalne historiografije. Viša je znanstvena suradnica na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu.

Dr. sc. **Dražen Živić** diplomirao je (1993.), magistrirao (1998.) i doktorirao (2000.) na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni je savjetnik u trajnom izboru na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Područje znanstvenoga rada i posebnih znanstvenih interesa povezani su s općom i regionalnom demografijom Hrvatske, demografijom malih područja, demografijom braka i obitelji, demografijom rata, školskom demografijom, demografijom starenja, demografijom hrvatskoga iseljeništva te etnodemografijom. Objavio je dvije stotine znanstvenih i stručnih radova te uredio brojne knjige i zbornike radova. Vodio je ili surađivao na brojnim znanstvenim projektima. Sudjelovao je na stotinjak hrvatskih i međunarodnih znanstvenih i znanstveno-stručnih skupova. Bio je predsjednik i/ili član programskih i programsko-organizacijskih odbora na tridesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih i znanstveno-stručnih skupova. Predavao je na više hrvatskih sveučilišta i fakulteta. Sudjeluje u specijalističkoj nastavi na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH te na Ratnoj školi Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“. Od 2006. do 2019. bio je voditelj Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru, a od svibnja 2019. pomoćnik je ravnatelja Instituta Pilar. Član je Matičnoga odbora za društvene znanosti – polja politologija, sociologija, demografija, socijalne djelatnosti i obrambeno-sigurnosne znanosti te Vijeća HBK za život i obitelj. Član je Akademije odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske, Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Matice hrvatske, Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ i Udruge katoličkih intelektualaca. Dobitnik je Državne nagrade za znanost za područje društvenih znanosti za znanstvene novake (2001.) za istraživanje demografskih gubitaka i posljedica Domovinskoga rata, Nagrade „Federik Grisono“ za osobiti znanstveni doprinos razvoju geografije u Hrvatskoj (2019.) te Spomen-medalje „Hrvatski križni put“ (2005.).

